

characteristics, are determined –reasonable methods of minimizing threats to the country's financial and economic security. Threats to business entities' financial and economic security are given, and the processes of globalization and digitalization of the economic space are considered. It is noted that financial security risks are characterized by variability and variability. Timely, accurate identification of financial and economic security risks by authorized subjects, based on a high-quality expert (scientific) forecast, is necessary for making adequate management decisions and actions aimed at neutralizing and eliminating negative consequences. Only a combination of all available resources, regulatory potential, and decisive actions can ensure the necessary financial and economic security level.

Keywords: financial security, economic security, financial and economic security, globalization, digitalization, threats, risk.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Степаненко Р.Д., Мануйлов О.В. Сучасні ризики та загрози фінансово-економічної безпеки в умовах глобалізації. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 3. С. 75-80.

Stepanenko R., Manuilov O. Current risks and threats of financial and economic security in globalization. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 3, pp. 75-80.

УДК: 657.01:330.34; JEL classification: M41; Q01
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-3-15>

РУДЕНКО Сергій Валентинович¹, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, <https://orcid.org/0000-0002-2874-1957>

НАКІСЬКО Олександр Вікторович¹, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, <https://orcid.org/0000-0003-3789-2455>

РИЖИКОВА Наталія Іванівна¹, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування, <https://orcid.org/0000-0002-3019-8172>

ХАХАЛЄВ Дмитро Олександрович, кандидат економічних наук, начальник Департаменту податкового контролю стратегічних активів ТОВ «ТАС ЕССЕТ МЕНЕДЖМЕНТ», <https://orcid.org/0009-0007-4861-3550>

КОНЦЕПЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ БІЗНЕСУ

Руденко С.В., Накісько О.В., Рижикова Н.І., Хахалєв Д.О. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком бізнесу.

У статті запропоновано концептуальні засади обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком суб'єктів бізнесу та пропозиції щодо формування звітності про його досягнення. Визначено, що система обліку сталого розвитку за принципом Global Reporting Initiative відрізняється своєю унікальністю та важливістю, оскільки надає інформацію для стратегічного планування бізнесу, вимірювання ефективності та активного залучення громадськості до діалогу щодо якості життя та сталого розвитку на різних рівнях – національному, регіональному та корпоративному. Встановлено, що їх перевагою є можливість використання звичайних облікових інструментів, таких як фінансові звіти, для вимірювання та формування звітності з соціо-еколого-економічного розвитку. Вона є підсистемою трьох сфер стійкості – економіки, суспільства та навколишнього середовища, і включає різноманітні типи даних, які можуть бути об'єднані у системні показники. Запропоновано авторську схему концепції обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком бізнесу, яка базується на баченні щодо необхідності інтегрованого підходу до збору, оброблення, аналізу та використання інформації для ухвалення рішень, спрямованих на досягнення сталого розвитку компанії. Ця концепція враховує соціальні, екологічні та економічні сфери діяльності організації для забезпечення балансу між прибутковістю, соціальною відповідальністю та охороною довкілля. Визначено, що інтегрована звітність має бути складена на основі найбільш розповсюджених і добре розроблених практик, які були описані щодо міжнародних стандартів GRI. Впровадження цих практик в операції українських підприємств дозволить створити базу даних для розроблення стратегії управління сталим розвитком і забезпечення їх відповідними фінансовими та іншими ресурсами.

Ключові слова: менеджмент сталого розвитку, інтегрована звітність, екологічний облік, соціальний облік, Global Reporting Initiative (GRI).

Постановка проблеми у загальному вигляді. Перехід від концепції до реалізації бізнесу потребує впровадження новаторства на ринку, створення нових бізнес-моделей та пристосування до конкурентної обстановки. Дослідження Техаського університету [1] вказують, що більшість компаній повністю покладаються на системи управління в реальному часі. Недостатній план неперервності роботи веде до проблем у кризових ситуаціях. Ті, хто урахує заходи з безпеки даних, контролю, логістики та енергозбереження, зазнають значно менших збитків у непередбачених обставинах. Це, своєю чергою, ставить актуальне питання щодо необхідності впровадження міжнародних стандартів для стійкості бізнесу та програм сталого розвитку в українських компаніях.

2016 р. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України за підтримки ООН розпочало національні консультації щодо пристосування та

впровадження плану розвитку до 2030 р. і 17 Цілей Сталого Розвитку. Також був розроблений план реалізації розділу IV Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на період 2016-2019 рр. Згідно з нормативними актами, ефективне управління базується на концепції сталого розвитку, що враховує економічну, соціальну та екологічну відповідальність бізнесу. Цей підхід визначає стратегію розвитку компанії через промислову екологію, циркулярні бізнес-моделі, екологічно-чисті технології та ефективне використання ресурсів. Це передбачає перегляд теоретичних і методологічних підходів до бухгалтерського обліку як основної функції управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду теоретико-методологічних та концептуальних засад обліку, звітності та аналізу сталого розвитку присвятили свої наукові праці такі вітчизняні вчені, як: А. Байда, О. Будько,

¹Державний біотехнологічний університет

С. Василюшин, Т. Гнатєва, Д. Грицишен, О. Дацій, Н. Єршова, Г. Зима, В. Жук, О. Кривицька, І. Крюкова, Н. Малога, Т. Маренич, Л. Пелиньо, М. Пущкар, О. Савченко, Л. Сахно, О. Сокіл, Ю. Харчук та інші. Водночас вважаємо, що наразі актуальним є питання корекції основоположних поглядів на обліково-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком бізнесу в контексті соціально-політичних проблем українського суспільства та бізнесу, необхідності адаптації до сучасних зовнішніх викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування концептуальних засад обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком бізнесу та формування звітності щодо його досягнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна економіка потребує переосмислення наявних економічних моделей, інструментів та соціальних інновацій, а також формулювання нових пріоритетів і цілей для розвитку людського суспільства. Поява концепції сталого розвитку викликала перегляд основ традиційної економіки, яка покладала акцент на нескінченний економічний зріст. В одному з основних документів Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку у Ріо-де-Жанейро 1992 р. було висловлено думку про необхідність відмови від традиційного розуміння економічного зростання на користь моделей виробництва та споживання, які б задовольняли основні потреби людства.

Традиційна економіка стверджує, що максимізація задоволення споживачів та отримання максимального прибутку в межах ринкової системи сприяє найвищому добробуту людей, і будь-які недоліки ринку можна виправити за допомогою державної політики. У той час як економіка, що базується на принципах сталого розвитку, вважає, що короткострокові досягнення в економіці в підсумку можуть призвести до вичерпання природних і соціальних ресурсів, вимирання видів і значного погіршення благополуччя людей.

Перехід до концепції сталого розвитку пов'язаний з настанням нового способу мислення та світогляду. В економіці, що ґрунтується на сталому розвитку, навколишнє середовище, економіка та суспільство не є відокремленими сферами знань і практики, але є взаємопов'язаними, залежними одне від одного та підпорядкованими складовими єдиної системи.

Більшість вітчизняних бізнес-суб'єктів ще не усвідомлює принципи сталого розвитку, що проявляється у їх небажанні дотримуватися міжнародних екологічних стандартів. Щоб відповідати цим стандартам, компанії розробляють процедури, політику та системи, спрямовані на постійне зменшення власного впливу на навколишнє середовище. Принцип стійкості стверджує, що організації можуть знаходити шляхи покращення свого благополуччя, зберігаючи природні ресурси. Дотримання цього принципу є особливо важливим для українських підприємств, які не можуть існувати без природних і біологічних ресурсів.

Отже, сучасним українським суб'єктам господарювання потрібно переглянути свої системи

обліку та аналізу, враховуючи екологічні та соціальні складові.

Сучасні підприємства несуть відповідальність за економічні, природні та людські ресурси суспільства, тому їх керівництво має відповідати перед громадськістю за їх раціональне використання. Це призводить до щораз більшого значення оцінювання діяльності підприємства за всіма складовими сталого розвитку згідно з концепцією потрібного результату. Ця оцінка, регульована міжнародним стандартом Global Reporting Initiative у сфері сталого бізнесу, дозволяє комплексно оцінювати, оптимізувати та управляти діяльністю підприємств [2].

Безсумнівно, великі корпорації мають вплив на зміну клімату у різних формах. Тому все більше компаній публікують звіти про свою діяльність у сфері сталого розвитку, щоб зберегти свою репутацію. Ці дані компанії надають за власною ініціативою, оскільки відсутні стандарти у цій сфері. За економічними джерелами, звітність про сталий розвиток щораз більше зростає як тип нефінансової звітності. Наприклад, серед 250 найбільших компаній світу (G250) 96% представляють звіти про сталий розвиток [1]. Найпопулярнішими звітами є ті, що відповідають стандартам Global Reporting Initiative (GRI), а також звіти, розроблені відповідно до директив і стандартів, таких як EUCorporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), Dow Jones Sustainability Index (DJSI), ISO 26000, які були створені різними організаціями у сфері сталого розвитку, такими як World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), The Sustainability Accounting Standards Board (SASB), International Sustainability Standards Board (ISSB), а також у сфері екології – Carbon Disclosure Project (CDP), Climate Disclosure Standards Board (CDSB). Звіти про сталий розвиток можуть використовувати інвестори та аналітики для оцінювання ризиків і репутації компанії, а також для аналізу їх впливу на вартість компанії в різні терміни – коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі.

Система обліку сталого розвитку за принципом GPI відзначається своєю унікальністю та значущістю через надання важливої інформації для стратегічного планування бізнесу, вимірювання ефективності та активного залучення громадськості до діалогу щодо якості життя та сталого розвитку на національному, регіональному, а також корпоративному рівнях. Його основною перевагою є можливість застосування звичайних засобів обліку, таких як фінансові звіти, для вимірювання та формування звітності щодо соціо-еколого-економічного розвитку. Вона становить підсистему трьох сфер стійкості – економіки, суспільства та навколишнього середовища, які включають різні типи даних – від кількісних до грошових, які можуть бути об'єднані у системні показники. Звіти GPI є корисними під час планування та бюджетування, оскільки вони надають повний облік витрат, враховуючи соціальні та екологічні складові. Візуалізація показників на діаграмах «зірка GPI» створює унікальний візуальний образ «балансу сталого розвитку». Крім того, ці показники можна легко порівняти з трендами або аналізувати кореляції між різними показниками сталого розвитку. Хоча систему обліку сталого

розвитку GPI успішно застосовують на національному рівні, вона ще не пройшла повного тестування на місцевому рівні (мікрорівні).

Згідно з цим підходом, головними критеріями оптимізації є зниження впливу виробництва на природу та досягнення балансу між природними ресурсами та виробничим потенціалом території. Тобто природно-ресурсна інтенсивність виробництва не повинна перевищувати її природні можливості (екомісткість). Крім того, стійка обліково-аналітична система надає пріоритет соціальним критеріям, забезпечуючи зростання капіталізації та зменшення нефінансових ризиків за збереження стійкого прибутку.

Більшість вітчизняних учених [3-7] схиляється до думки, що компоненти обліково-аналітичної системи, яка оцінює ефективність в екологічній, соціальній та економічній складових повинні

діяти як єдина система з взаємопов'язаними елементами та спільним механізмом для багаторівневої звітності, відповідно до концепції потрійного результату. Тому пропонуємо модель стійкої обліково-аналітичної системи, де аналізують економічний, екологічний і соціальний вплив, а їх результати об'єднують в інтегровану звітність (рис. 1).

Тобто концепція обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком бізнесу – це інтегрований підхід до збору, оброблення, аналізу та використання інформації для ухвалення рішень, спрямованих на досягнення сталого розвитку компанії. Ця концепція враховує соціальні, екологічні та економічні складові діяльності організації для забезпечення балансу між прибутковістю, соціальною відповідальністю та охороною навколишнього середовища.

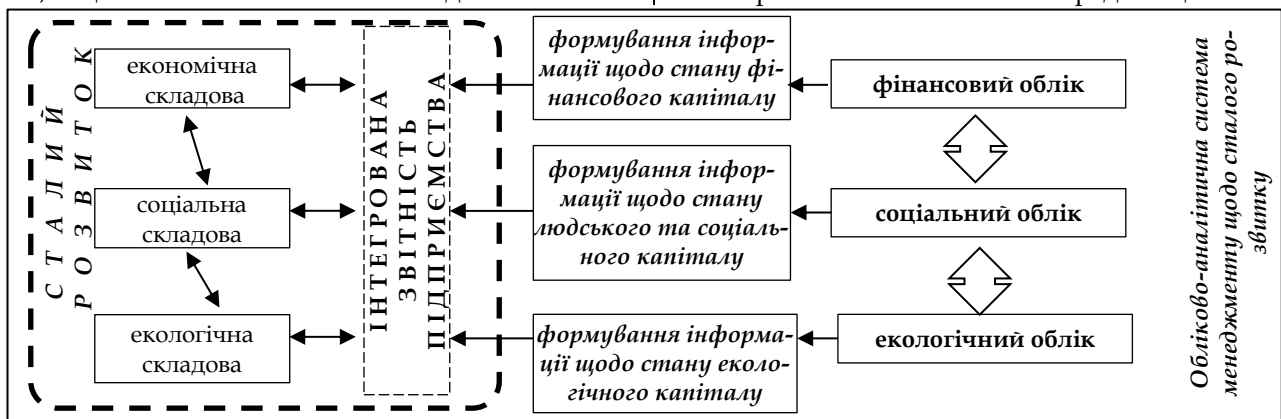

Рис. 1. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком бізнесу

Джерело: розроблено авторами.

Тільки враховуючи рівновагу між економічними, соціальними та екологічними складовими можливий стійкий розвиток українських підприємств на тривалий період. Враховуючи ці складові, можна визначити основні критерії та показники сталого розвитку.

Результатом поєднання визначених видів обліку в межах окресленого концептуального підходу є формування інтегрованої звітності підприємств, сутність якої вважаємо, погоджуючись з результатами досліджень, що провели С. Левицька та Д. Попчук, полягає у тому, що це не просто об'єднання звітності одного й іншого виду, а створення цілісного системного розкриття динаміки економічного потенціалу, облікової політики, звітності підприємства, а також урегулювання інтересів основних груп користувачів цієї звітності. Інноваційність підходів інтегрованого звіту в розкритті інформації щодо ефективності використання підприємством різних видів капіталів (фінансового, виробничого, людського, природного), впливу на нього; можливостей бізнесу створювати вартість для себе та зацікавлених сторін; стратегічні орієнтири розвитку на різні періоди, що загалом формує дані, необхідні для ухвалення ефективних управлінських рішень користувачами інтегрованої звітності. Варто розуміти, що в умовах широкомасштабної війни російської федерації проти України значно зросли ризики для українських підприємств, багато з них уже зазнали прямих матеріальних втрат, інші –

недоотримують значну частину прибутку [8]. Вважаємо, що інтегрована звітність повинна формуватися на основі найбільш поширених і опрацьованих практиками міжнародних стандартів GRI, про які йшлося вище. Їх імплементація в діяльність українських бізнес-суб'єктів дозволить створити інформаційний базис для формування стратегій менеджменту сталого розвитку та забезпечення їх відповідними фінансовими та іншими видами ресурсів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, варто констатувати, що сучасна економіка вимагає переосмислення своїх моделей та інструментів менеджменту у контексті її сталого розвитку. Поява концепції сталого розвитку викликала зміну уявлень про економічне зростання, а також підкреслила важливість збереження природних ресурсів і забезпечення соціальної справедливості. Традиційна економіка, яка максимізує задоволення споживачів і прибуток, відступає перед підходом сталого розвитку, який покладає акцент на збереження ресурсів і забезпечення стабільності середовища для майбутніх поколінь. Суб'єкти бізнесу потребують перегляду своїх підходів до управління, включаючи врахування екологічних і соціальних складових у своїй діяльності.

Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком бізнесу – це інтегрований підхід до збору, оброблення, аналізу та використання інформації для ухвалення

рішень, спрямованих на досягнення сталого розвитку компанії. Системи обліку сталого розвитку, зокрема побудовані за стандартами Global Reporting Initiative (GRI), надають комплексну

інформацію для стратегічного планування бізнесу, а також допомагають забезпечити баланс між економікою, соціальними показниками та екологічними цілями.

Література.

1. *Sachs J.D., Kroll C., Lafortune G., Fuller G., Woelm F.* Sustainable Development Report 2022. Cambridge University Press, 2022. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009210058>.
2. The global standards for sustainability impacts. GRI. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/>.
3. *Будько О.В.* Обліково-аналітична інформація в системі інформаційного забезпечення сталого розвитку. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2019. № 3. С. 252-257.
4. *Єршова Н., Кривицька О., Харчук Ю.* Формування обліково-аналітичної інформації суб'єктами господарювання в умовах дії концепції сталого розвитку. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice.* 2021. Випуск 2(37). С. 83-94.
5. *Крюкова І.О., Руденко С.В., Накісько О.В.* Цифровізація як інструмент забезпечення сталого обліку. *Причорноморські економічні студії.* 2022. № 77. С. 178-184.
6. *Маренич Т.Г.* Бухгалтерський облік в умовах сталого розвитку. *Управління розвитком соціально-економічних систем: матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвячена 90-річчю ХНТУСГ імені Петра Василенка.* Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 98-102.
7. *Сокіл О.Г.* Концепція бухгалтерського обліку сталого розвитку. *Облік і фінанси.* 2017. № 1. С. 85-92.
8. *Левицька С.О., Попчук Д.О.* Інтегрована звітність: функціональне призначення та критерії її ефективності. *Вісник НУВГП. Економічні науки.* 2022. Випуск 4(100). С. 66-79.
9. *Степаненко С., Немашкало К., Саліонович Л.* Інструментарій соціальної відповідальності бізнесу в системі інклюзивного корпоративного управління сталого розвитку українських аграрних компаній. *Baltic Journal of Economic Studies.* 2023. № 9 (5). С. 252-260. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-252-260>.

References.

1. *Sachs, J.D., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., Woelm, F.* (2022). Sustainable Development Report 2022. Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009210058>.
2. The global standards for sustainability impacts. GRI. Available at: <https://www.globalreporting.org/standards/>.
3. *Bud'ko, O.V.* (2019). «Accounting and analytical information in the system of information support for sustainable development». *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo.* № 3. pp. 252-257.
4. *Yershova, N., Kryvyts'ka, O., Kharchuk, Yu.* (2021). «Formation of accounting and analytical information by business entities under the conditions of the concept of sustainable development». *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice.* Issue 2(37). pp. 83-94.
5. *Kriukova, I.O., Rudenko, S.V., Nakis'ko, O.V.* (2022). «Digitization as a tool for sustainable accounting». *Prychornomors'ki ekonomichni studii.* № 77. pp. 178-184.
6. *Marenych, T.H.* (2020). «Accounting in conditions of sustainable development». *Upravlinnia rozvytkom sotsial'no-ekonomichnykh system.* [Bukhhalters'kyj oblik v umovakh staloho rozvytku]. *Proceeding of the Materials of the Tret'oi Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi internet-konferentsii prysviachena 90-richchiu KhNTUSH imeni Petra Vasylenka.* KhNTUSH. Kharkiv. Ukraine.
7. *Sokil, O.H.* (2017). «The concept of sustainable development accounting». *Oblik i finansy.* № 1. pp. 85-92.
8. *Levyts'ka, S.O., Popchuk, D.O.* (2022). «Integrated reporting: functional purpose and criteria of its effectiveness». *Visnyk NUVHP. Ekonomichni nauky.* Issue 4(100). pp. 66-79.
9. *Stepanenko, S., Nemashkalo, K., Salionovych, L.* (2023). «Toolkit of social responsibility of business in the system of inclusive corporate management of sustainable development of Ukrainian agricultural companies». *Baltic Journal of Economic Studies.* № 9 (5). pp. 252-260. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-252-260>.

Abstract.

Rudenko S., Nakisko O., Ryzhikova N., Khakhaliyev D. The concept of accounting and analytical support for sustainable business development management.

The article proposes the conceptual foundations of accounting and analytical support for managing the sustainable development of business entities. It also offers comprehensive proposals for reporting on the achievements of these entities. The accounting system for sustainable development, based on the principle of the Global Reporting Initiative, is not just unique and important, but it is also comprehensive. It provides information for strategic business planning, performance measurement, and active public involvement in the dialogue on quality of life and sustainable development at different levels – national, regional and corporate. The system's advantage lies in its ability to use conventional accounting tools, such as financial reports, to measure and report on socio-ecological-economic development. It is a subsystem of the three areas of sustainability – economy, society and environment, and includes various types of data that can be combined into systemic indicators. The author's own scheme of accounting and analytical support for the management of sustainable business development is proposed, which is based on the vision of the need for an integrated approach to the collection, processing, analysis and use of information for decision-making aimed at achieving sustainable development of the company. This concept considers the social, environmental and economic areas of the organization to ensure a balance between profitability, social responsibility and environmental protection. It is determined that integrated reporting should be prepared based on the most common and well-developed practices that have been described in relation to international GRI standards. The implementation of these practices in the operations of Ukrainian enterprises will create a database for the development of strategies for managing sustainable development and providing them with appropriate financial and other resources.

Keywords: sustainable development management, integrated reporting, environmental accounting, social accounting, Global Reporting Initiative (GRI).

Стаття надійшла до редакції 02.04.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Руденко С.В., Накісько О.В., Рижикова Н.І., Хахалєв Д.О. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком бізнесу. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права.* 2024. № 3. С. 80-83.

Rudenko S., Nakisko O., Ryzhikova N., Khakhaliyev D. The concept of accounting and analytical support for sustainable business development management. *Actual problems of innovative economy and law.* 2024. No. 3, pp. 80-83.